

Enhed
Center for Jura og
Internationale
Opgaver

Sagsbehandler
Lars Thøgersen

Sagsnr.
2023 - 539

Doknr.
900964

Dato
24-10-2024

Høringsnotat

Høringsnotat vedrørende forslag til lov om ændring af børneloven, adoptionsloven, forældreansvarsloven og forskellige andre love (Familiedannelse ved surrogataftaler, medfar som retlig forælder, forenkling af familiedannelse ved voksenadoption m.v.)

1. Hørte myndigheder og organisationer

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 27. juni 2024 til den 22. august.2024 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

3F, Adoptionsnævnet, Adoption & Samfund, Adoptionspolitisk Forum, Adoptionstrekanten, Advokatrådet, Advokatsamfundet, Akademikerne, Amnesty International, Ankenævnet for ATP, Ankestyrelsen, Arbejdsløshedskassen ASE, ATP, Borgerservice Danmark, Business Danmark, byretterne, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnenes Bureau, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Cabi, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Danes Worldwide, Danish International Adoption – DIA, Danmarks Rejsebureau Forening, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Dansk Artist Forbund, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Journalistforbund, Dansk Kordegnforening, Dansk Kvindesamfund, Dansk Musikerforbund, Dansk Psykolog Foreningen, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Skuespillerforbund, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Teater, Danske Akasser, Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater, Danske Familieadvokater, Danske Handicaporganisationer, Danske Rederier, Danske Regioner, Danske Revisorer, Dare Danmark, Datatilsynet, Delebarn.dk ApS, Den Danske Dommerforening, Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Den Katolske Kirke i Danmark, Departementet for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender (Grønland), Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke i Grønland, Det Centrale Handicapråd, Det Faglige Hus - A-kasse, Det Nationale Integrationsråd, Digitaliseringsstyrelsen, Dokumentations- og Rådgivningscentret om Racediskrimination, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandforening, Domstolsstyrelsen, Familieretshuset, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, HK Landsklubben Danmarks Domstole, DUKH - Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet, Fagbevægelsens Hovedorganisation, Fagligt Selskab For Sundhedsplejersker, Fair Statsborgerskab!, Finansforbundet, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Foreningen Mistet Barn, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Foreningen af Udlændingeretsadvokater, Forhandlingsfællesskabet, Forældre og Fødsel, Forældre og Sorg, Frie Funktionærer, Færøernes Landsstyre, Gartneri- Land og Skovbrugets Arbejdsgivere, HK/Danmark, HOME-START, IDA Ingeniørforeningen i Danmark, Indvandrermedicinsk klinik (Odense Universitetshospital), Indvandreradgivningen, Institut for Menneskerettigheder, Jordemoderforeningen, Justitsministeriet (Færøerne), Kirkernes Integrationstjeneste, KL, Kommunale Velfærdschefer, Kompetencecenter for Amning, Kristelig Arbejdsgiverforening, Kristelig Fagbevægelse KRIFA, Kvinderådet, KVINFO, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet),

Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsforeningen For Ufrivilligt Barnløse, Lederne, LGBT+ Danmark, LGBT-komiteen, Mandecenteret, Manderådets Udvalg for Familieret, Mellemfolkeligt Samvirke, Mødrehjælpen, Mødrehjælpens Støtteforening, Naalakkersuisut (Grønlands Selvstyre), PRO-Vest, Producentforeningen, Provsteforeningen, Præsteforeningen, Red Barnet, Regnbuerådet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigspolitiet, Rigsrevisionen, Røde Kors, Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet, Rådet for Socialt Udsatte, SAND – De hjemløses landsorganisation, SIND– Landsforeningen for psykisk sundhed, SMV Danmark, SOS Racisme, Støtteforeningen for Familiepolitisk Netværk, Sundhedskartellet, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Udbetaling Danmark, Vestre Landsret, VISO, Ægteskab uden grænser, Ældresagen, Østre Landsret, Aalborg Universitet (Juridisk Institut) og Aarhus Universitet (Juridisk Institut).

Herudover har udkastet været tilgængeligt på Høringsportalen.

2. Modtagne høringsvar

Der er modtaget høringsvar fra følgende høringsparter:

Adoptionspolitisk Forum, Akademikerne, Ankestyrelsen, Borgerservice Danmark, byretterne, Børnerådet, Børns Vilkår, Danes Worldwide, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Dare Danmark, Den Katolske Kirke i Danmark, Familieretshuset, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Forhandlingsfællesskabet, HOME-START, Institut for Menneskerettigheder, Jordemoderforeningen, KL, Kvinderådet, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), LGBT+ Danmark, Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet, Udbetaling Danmark, Faglig selskab for sundhedsplejersker, Rigsrevisionen, Rigsombudsmanden i Grønland, Ankenævnet for ATP, Børne- og Kulturchefforeningen, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Provsteforeningen, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Herudover er der modtaget høringsvar fra følgende:

Barsel.dk, F&P, Child Identity Protection, Dansk Fertilitets Selskab, Donorbørns Vilkår, Aarhus Universitet (Klinisk Medicin) og Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi.

3. Bemærkninger til lovudkastet

Indholdsfortegnelse

- 3.1. Generelle bemærkninger til lovforslaget
- 3.2. Forældreskab ved surrogataftaler
 - 3.2.1. Generelle bemærkninger til forældreskab ved surrogataftaler
 - 3.2.2. Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler
 - 3.2.3. Forældreskab ved udenlandske surrogataftaler
 - 3.2.4. Forbud mod formidling af surrogataftaler
- 3.3. Ret til barsel og orlov
- 3.4. Voksenadoption
- 3.5. Adoption mod vederlag
- 3.6. Stedbarnsadoption
- 3.7. Forbud mod handel med børn
- 3.8. Det rådgivende udvalg i Familieretshuset
- 3.9. Internationale børnebortførelser

3.1. Generelle bemærkninger til lovforslaget

Følgende høringsparter har enten ikke bemærkninger til lovudkastet eller ønsker ikke at afgive høringsvar:

Familieretshuset, Fagligt selskab for sundhedsplejersker, Rigsrevisionen, Rigsombudsmanden i Grønland, Ankenævnet for ATP, Børne- og

Kulturchefforeningen, Centralorganisationernes Fællesudvalg og Provsteforeningen.

3.2. Forældreskab ved surrogataftaler

3.2.1. Generelle bemærkninger til forældreskab ved surrogataftaler

Aarhus Universitet (Institut for Klinisk Medicin) anser lovforslaget som et godt udgangspunkt og en klar forbedring af forældrenes, surrogatmorens og barnets retsstilling. Det manglende juridiske forældreskab for den tiltænkte mor/medfar har været hovedudfordringen og bekymringen, og lovforslaget vil kunne sikre parternes retsstilling og give ro til familieetablering fra starten af barnets liv.

Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet) anfører, at de to nye regelsæt om ophævelse og etablering af forældreskab på grundlag af surrogataftaler både i dansk og international sammenhæng er vidtgående og på forskellig vis bryder med eksisterende tilgange og almindelige principper. Forslagene indeholder komplekse juridiske spørgsmål, bl.a. beskyttelse af de berørte børns menneskerettigheder, samspil til forskellige landes retspraksis for surrogataftale og beskyttelse af surrogatmødres retsstilling, forældreskab ved indgivelse af ansøgning, samt mulig reproduktion og etablering af forældreskab efter død.

Det er **Dare Danmarks** grundlæggende holdning, at alle børn og familier i Danmark skal have de samme rettigheder, uagtet hvordan børnene er kommet til verden. Dare finder det problematisk, at nogle tiltænkte forældre ikke vil kunne få fastslået forældreskab, hvis der ikke er genetisk tilknytning til mindst én af forældrene. Par, der hverken har fertile æg- eller sædceller, vil dermed være afskåret fra at få anerkendt forældreskabet, hvis barnet er kommet til verden på baggrund af en surrogataftale. Det samme gælder for enlige mænd med dårlig sædkvalitet og enlige kvinder uden frugtbare æg, der indgår en surrogataftale. Dette er efter Dares opfattelse uacceptabelt for disse børn.

Dare er i øvrigt ærgerlig over, at lovforslaget ikke indeholder en afskaffelse af § 13 i lov om assisteret reproduktion sådan, at surrogatmødre får mulighed for at modtage fertilitetsbehandling i Danmark. **Aarhus Universitet (Institut for Klinisk Medicin), LGBT+ Danmark, Dansk Selskab for Gynækologi og Obsterik og Dansk Fertilitets Selskab** er enig med Dare i relation til fertilitetsbehandling. **Dansk Selskab for Gynækologi og Obsterik og Dansk Fertilitets Selskab** henviser til, at mulighed for fertilitetsbehandling i Danmark vil være med til at sikre grundig screening af surrogatmoren og de tiltænkte forældre, et velfunderet informeret samtykke, en sikker fertilitetsbehandling og svangreomsorg, psykologisk bistand undervejs i forløbet, og at barnet senere lettere vil kunne opretholde kontakt til en dansk surrogatmor.

Adoptionspolitisk Forum er bekymrede for manglende sikring af surrogatmorens rettigheder og beskyttelse, herunder håndteringen af udenlandske kvinder bosiddende i Danmark, der indgår i en dansk surrogataftale. Foreningen spørger, hvordan det sikres, at en erklæring fra en surrogatmor samt partner ikke er skabt i en form for afpresning/bestikkelse - især hvis denne alene er skriftlig. Erfaringerne fra adoptionsområdet er, at skriftlige erklæringer kan fremkomme ved indirekte pres og tvang og/eller manglende forståelse for aftalens indhold og konsekvens. Adoptionspolitisk Forum konkluderer, at behovet for at skaffe børn til privilegerede og ressourcestærke ufrivilligt barnløse driver lovgivningen, frem for at sikre at svagere parter er beskyttede, og at børns grundlæggende rettigheder er overholdt. Foreningen anbefaler derfor, at lovforslaget ikke godkendes i sin nuværende form.

Donorbørns Vilkår finder det dybt kritisabelt, at lovforslaget ikke rummer et selvstændigt fokus på barnets perspektiv og barnet som selvstændigt individ i egen ret, herunder barnets ret til identitet og til at kende sin tilblivelseshistorie.

At have direkte adgang til oplysninger om ens egen tilblivelseshistorie, herunder identiteten af en sæd-/ægdonor eller surrogatmor er af fundamental betydning for et individs identitetsdannelse. Retten til at kende sin identitet er en fundamental menneskerettighed, som er anerkendt i flere internationale konventioner, herunder FN's Børnekonvention. Børns ret og tarv bør endvidere aldrig sidestilles eller underlægges individuelle behov for familiestiftelse. Barnets rettigheder kan ikke automatisk indordnes under forældrenes rettigheder, når det har så indgribende konsekvenser for barnet resten af livet. I en familiestiftelsesproces er der mange svære valg, men det at stifte familie bør aldrig ske på bekostning af børns menneskerettigheder og med overtrædelse heraf. Donorbørns Vilkår anbefaler, at staten opretter et nationalt register med alle relevante oplysninger om barnets tilblivelseshistorie, herunder surrogatmoderens identitet samt sundhedsoplysninger, der kan være relevante for barnets sundhed, at barnet sikres viden om dets tilblivelseshistorie, samt ret til og mulighed for selv at tilgå information om surrogatmoren, og at barnet tilbydes professionel støtte og rådgivning, når det får adgang til oplysninger om dets tilblivelseshistorie.

HOME-START har med stor tilfredshed noteret sig, at lovforslaget overordnet tager udgangspunkt i børns ret til deres forældre ved surrogataftaler, at børn, der kommer til verden på grundlag af surrogataftaler, fra fødslen får ret til deres forældre i Danmark, uden at det kræver spædbarns-adoption, og at der indføres medfaderskab som retligt forældrebegreb.

Foreningen Far hilser lovændringen for medfædre velkommen. Samtidig understreger foreningen, at barnet altid har en menneskeret til at kende og blive passet af sine forældre, hvorfor anonym donation og surrogatmoderskab ikke bør tillades.

Institut for Menneskerettigheder anser det for positivt, at lovforslaget sætter fokus på retsstillingen for børn født i surrogatforhold. Den nuværende lovgivning medfører en uklar og uhensigtsmæssig retstilstand, som stiller de berørte børn og familier i en vanskelig situation. Det rammer blandt andet LGBT+ familier, som stifter familie via surrogataftaler. Det er derfor vigtigt at få afklaret retstilstanden for disse børn og deres familier.

Kvinderådet udtaler, at som en organisation, der arbejder for kvinders rettigheder og ligestilling, ser rådet det som sit ansvar at anlægge et perspektiv, der primært tager hensyn til kvinders rettigheder i forbindelse med surrogataftaler. Dette gælder både en surrogatmor og en kvinde, som ønsker sig et barn, men ikke har mulighed for selv at bære det. Dertil kommer hensynet til de børn, der indtil nu har befundet sig i et juridisk tomrum. Rådet anerkender fuldt ud, at dette er et komplekst felt både juridisk og etisk. Det er forbundet med stor kompleksitet at sikre rettighederne for den fødende kvinde, for de kvinder og mænd, som ønsker et barn, og for de børn, der kommer til verden ved en surrogataftale. Rådet vægter i dette tilfælde hensynet til barnet og surrogatmoren. Rådet er imidlertid også opmærksomme på de store følelsesmæssige og personlige omkostninger, der også er for de involverede, som ønsker at blive forældre. Rådet bakker op om ønsket om at sikre, at børn, som fremkommer ved surrogataftaler, ikke ender i et juridisk tomrum. Samtidig ønsker Kvinderådet at smidiggøre mulighederne for at lette den juridiske overgang i forbindelse med nationale altruistiske surrogataftaler. Derfor er det positivt, at der med lovforslaget er taget initiativ til at sikre en model for moderne former for forældreskab, der ikke på nuværende tidspunkt har grundlag i lovgivningen. Kvinderådet anerkender fuldt ud ønsket om at blive forældre og ønsket om at sikre en større smidighed i det lovgrundlag, som fastsætter det juridiske grundlag for forældreskab. Kvinderådet har også forståelse for ønsket om at blive den juridiske mor i tilfælde, hvor en kvinde har afgivet et æg, som en anden kvinde har båret. Der er dog her også hensynet at tage til den kvinde, som bærer barnet, og som i dette tilfælde gennemfører en graviditet med alle de omkostninger, fysiske såvel som psykiske, der kan være forbundet med dette. Det er derfor afgørende, at kvinden som bærer barnet, bevarer retten til egen krop under hele forløbet, herunder også retten til at afbryde en graviditet, og at hun til enhver tid kan vælge at træde tilbage fra

aftalen. Dette er forbundet med stor etisk kompleksitet og kan have store følelsesmæssige omkostninger for de involverede, særligt for de kvinder og mænd der ønsker at blive forældre. I tilfælde, hvor en kvinde bærer et barn, som er fremkommet ved insemination af en anden kvindes æg insemineret med sæd fra samme kvindes partner, er det ud over de følelsesmæssige omkostninger for de involverede også etisk komplekst, idet kvinden som bærer barnet, ikke er genetisk forbundet til barnet. I et sådan tilfælde er det Kvinderådets holdning, at den fødende kvindes ret til barnet må veje tungest.

Jordmoderforeningen foreslår, at der udarbejdes en vejledning til at understøtte de potentielle forældre, der ønsker at afsøge muligheden for at blive forældre via en surrogataftale i Danmark eller udlandet.

Borgerservice Danmark er overordnet meget positive i forhold til sikring af børnenes rettigheder.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Social- og Boligministeriet understreger indledningsvist, at det overordnede formål med de foreslåede regler om forældreskab ved surrogataftaler er, at sikre, at børn, der fødes på grundlag af udenlandske surrogataftaler, og børn, der kommer til verden inden for rammerne af danske regler for altruistiske surrogataftaler, får ret til deres forældre i Danmark, uden at det kræver stedbarnsadoption, også selvom surrogataftaler rummer komplekse etiske og juridiske problemstillinger.

Ministeriet er opmærksom på, at der ved surrogataftaler er risiko for udnyttelse af kvinder, der indgår i surrogatarrangementer, men henviser til, at forslaget er i overensstemmelse med både børnekonventionens bestemmelser om barnets bedste og retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter EMD). Det drejer sig navnlig om dommen K.K. m.fl. mod Danmark, hvorefter barnets ret til privatliv indebærer, at den genetiske fars partner skal kunne stedbarnsadoptere barnet, når det er blevet til ved en udenlandsk kommerciel surrogataftale, og forældre/barn-forholdet er blevet en praktisk realitet, medmindre det undtagelsesvist må antages ikke at være bedst for barnet. Ved dommen var EMD opmærksom på forhold, der ikke nødvendigvis taler for anerkendelse af et retligt forældre/barn-forhold, f.eks. beskyttelse mod den risiko for udnyttelse som surrogataftaler indeholder. Dette er nærmere beskrevet i de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.2.1. Med forslaget forenkles proceduren for etablering af forældreskab for tiltænkte forældre til børn, der er født i udlandet ved en surrogataftale, sådan, at forældreskabet af hensyn til barnet bedste kan fastslås umiddelbart efter fødslen, uden at der skal gennemføres en stedbarnsadoption.

Efter lovforslaget forudsætter etablering af forældreskab ved både udenlandske surrogataftaler og danske altruistiske surrogataftaler, at der er en genetisk forbindelse mellem barnet og mindst en tiltænkt forælder. Dette skyldes, at der uden denne genetiske forbindelse reelt vil være tale om adoption.

Ministeriet bemærker, at retten til sin historie for et barn, der er født på grundlag af en surrogataftale, med lovforslaget sikres ved, at sager om forældreskab ved både udenlandske surrogataftaler og danske altruistiske surrogataftaler behandles af Familieretshuset, der i sit arkiv opbevarer oplysningerne om sagerne, herunder surrogataftalerne der indeholder oplysninger om parternes identiteter.

Spørgsmål om adgang for surrogatmødre til at modtage behandling med assisteret reproduktion i Danmark falder uden for rammerne for aftalen om surrogataftaler og dermed for lovforslaget. Der henvises til, at aftalen og dermed lovforslaget som nævnt ovenfor har til formål at sikre forældreskab til de omhandlede børn, ikke at forbedre mulighederne for at blive forældre gennem en surrogataftale.

Endelig bemærkes, at der vil blive udarbejdet materiale med information til kommende forældre om opmærksomhedspunkter i forhold til at indgå surrogataftaler i udlandet.

3.2.2. Forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler

Børns Vilkår finder det positivt, at det med lovforslaget bliver muligt at fastlægge forældreskabet for børn født ved altruistiske surrogataftaler i Danmark allerede fra fødslen således, at der ikke skal gennemføres en stedbarnsadoption af barnet.

Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet) anfører, at forslaget synes at bygge på en forståelse af, at beskyttelseshensynene til surrogatmoren er mindre, blot den fødende kvinde ikke modtager økonomisk kompensation for hendes tid, gener og risiko relateret til at gennemføre surrogatforløbet. På baggrund af den internationale erfaringsopbygning er der ikke belæg for en sådan forståelse. Den væsentligste beskyttelse for graviditetsværter er ifølge Københavns Universitet ikke i relation til modtagelse af kompensation eller ej, men hvorvidt der blandt de kvinder, som overvejer at blive surrogatmødre, sker en professionel screening ud fra en flerhed af kriterier og metoder. Lovforslaget gælder både, hvor den fødende kvinde i er genetisk relateret til barnet (traditionel surrogati), og hvor hun ikke er det (gestationel surrogati). Internationalt er det sjældent forekommende, at den fødende kvinde i et surrogati-arrangement er genetisk relateret til barnet, som hun føder. Men fordi det i Danmark fortsat ikke vil være muligt at blive behandlet med assisteret reproduktion ved surrogataftaler, vil traditionel surrogati muligvis forekomme i lidt større omfang. En retstilstand, hvor en kvinde vil miste den retlige forældrerelation til et barn, som hun føder, og som hun er genetisk relateret til, ved at udfylde en genbekræftelseserklæring umiddelbart efter fødslen, er internationalt set vidtgående. Særligt hvis der ikke er krav om gennemførelse af professionel screening, vil Danmark ved traditionel surrogati placere sig på et internationalt lavt niveau af beskyttelse af den fødende kvinde. Videre fremhæves det, at retstilstanden synes at blive, at et barn ikke er sikret, at der bliver etableret et dansk anerkendt forældreskab til barnet. Ud fra et børneperspektiv er en sådan retstilstand ifølge Københavns Universitet klart utilfredsstillende.

Dare Danmark er overordnet enig i den foreslåede ordning vedrørende altruistiske nationale surrogataftaler. Dare finder det dog uproblematisk at tillade, at en dansk surrogatmor modtager vederlag i forbindelse med graviditeten. Forbuddet mod vederlag rammer børn født på baggrund af en national surrogataftale urimelig hårdt, hvis det faktum, at barnets forældre har ydet vederlag, fører til afslag på anerkendelse af forældreskabet eller omstødelse af forældreskabet. Et sådant afslag på anerkendelse af forældreskabet efter børneloven vil resultere i, at den ikke-biologiske forælder efterfølgende vil skulle søge om stedbarnsadoption. Henset til at lovforslaget foreslår en ændring af adoptionslovens § 15, hvorefter adoption uanset ydet vederlag vil kunne bevilliges, idet det må formodes, at dette vil være til barnets bedste, vil resultatet blive, at den ikke-biologiske forælder alligevel vil kunne blive retlig forælder gennem en stedbarnsadoption efter en kompliceret bureaukratisk og langsom proces, hvilket ikke sikrer barnets ret til sine forældre hurtigt. Tilsvarende finder Dare det u hensigtsmæssigt, at der er indsat en formodning for, at der er tale om betalt surrogati, hvis der ikke består en "nær relation" mellem den fødende og de tiltænkte forældre. Dare fremhæver i den forbindelse, at det ikke nødvendigvis forudsætter en "nær relation" til en kvinde, at hun af altruistiske årsager ønsker at hjælpe nogle, der ikke selv kan få børn ved at bære graviditeten. Dare påpeger, at det ikke nødvendigvis er hensigtsmæssigt, at der består en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre, f.eks. hvis en søster eller nær veninde tilbyder at bære graviditeten. I denne situation kan kvinden føle sig emotionelt presset til at

hjælpe sin søskende eller tætte ven med graviditeten, uanset at hun ellers aldrig ville have overvejet at være surrogatmor. Samtidig har hun ingen mulighed for at søge råd og vejledning fra en offentlig myndighed eller et surrogatiagentur, hvilket forringer hendes muligheder for at involvere sig på et oplyst grundlag. Dare finder det u hensigtsmæssigt, at der ikke er taget højde for en overgangsordning for surrogataftaler, som er indgået før lovens ikrafttrædelse.

Dansk Selskab for Gynækologi og Obsterik anser lovforslaget som et godt udgangspunkt og en klar forbedring af forældrenes, surrogatmorens og barnets retsstilling. At de tiltænkte forældre fra fødslen bliver de juridiske forældre vil sikre mod de usikkerheder om forældrenes bestemmelse over det nyfødte barn, der ellers ville kunne opstå ved akutte situationer med barnet efter fødslen. At bibeholde surrogatmorens fulde selvbestemmelse over graviditeten og eventuelle afbrydelse af denne anses også for vigtigt. Selskabet finder det gunstigt, at en altruistisk surrogataftale kan godkendes og registreres i Familieretshuset, inden graviditeten etableres. Med hensyn til betingelserne for godkendelsen anbefaler selskabet en øvre aldersgrænse for surrogatmoren, f.eks. 45 år. Videre bemærker selskabet i forhold til kravet om, at surrogatmoren tidligere skal have født et barn, at en kvinde, der har mistet et barn, herunder fået anbragt et barn uden for hjemmet, i andre lande ikke ville være kandidat til at være surrogatmor, da hun i disse situationer vil være sårbar overfor at skulle give endnu et barn væk. Endvidere peges på, at den omstændighed, at hun har fået anbragt et barn, kunne tyde på, at hun ikke var egnet til at skulle tage vare på endnu en graviditet. Dette vil ifølge selskabet også kunne øge risikoen for konflikter ved overdragelse af barnet til de tiltænkte forældre. Et krav skulle i stedet være, at kvinden skal have gennemgået en ukompliceret graviditet og fødsel og fortsat have et levende velskabt barn hos sig. Med hensyn til den foreslåede formodning for, at surrogatmoren har modtaget eller vil modtage vederlag, hvis der ikke er en nær relation mellem hende og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder, bemærker selskabet, at dette indeholder en stærk mistænkeliggørelse af kvinder, der ønsker at hjælpe andre med at få et barn, og at udenlandske erfaringer ikke tyder på, at der er behov herfor. **Dansk Fertilitets Selskab og Aarhus Universitet (Institut for Klinisk Medicin)** tilslutter sig bemærkningerne fra Dansk Selskab for Gynækologi og Obsterik.

Adoptionspolitisk Forum fremhæver, at reglerne om danske surrogataftaler ikke sikrer mod, at udenlandske kvinder bosiddende midlertidigt i Danmark, f.eks. under en au pair-ordning, indgår surrogataftaler. Reglerne sikre heller ikke surrogatmødre i relation til langvarige skader eller andre problematikker i forbindelsen med fødslen, herunder depressioner eller andre psykiske og fysiske eftervirkninger. Videre sikrer reglerne ikke mod, at en surrogatmor modtager betaling på anden måde end blot penge, f.eks. lovning om længere ophold i Danmark. Endelig sikrer reglerne ikke, at surrogatmoren er stillet retmæssigt korrekt, hvis denne både er ægdonor og surrogatmor, og de sikrer ikke mod, at underskrifter forfalskes.

LGBT+ Danmark anbefaler, at der indføres mulighed for at dispensere fra kravene om Familieretshusets aftaleblanket og fra kravet om, at aftalen skal godkendes, inden graviditeten etableres. Foreningen henviser til, at der er behov for at sikre retsstillingen for børn og parter i situationer, hvor disse formelle krav ikke er blevet overholdt, men hvor betingelserne for at godkende aftalen i øvrigt er overholdt. Der er ikke grund til i disse situationer at henvise parterne til at sikre barn/forældrerelationen gennem adoption. Foreningen bifalder, at der ikke stilles krav om, at et tiltænkt forældrepar er gift, bor sammen eller har indgået registreret partnerskab, samt at det er muligt at blive eneforælder.

Foreningen Far er enig i, at surrogatmoren bevarer retten til at træffe beslutninger om egen krop, herunder om graviditeten skal afbrydes, selvom det kan overvejes, hvornår der bør kunne ske fortrydelse. Foreningen finder, at der er grundlag for en ændring af lovgivningen som foreslået, så det sikres, at

mænd kan benytte en surrogatmor i Danmark under hjemlige, trygge og gode forhold.

Jordmoderforeningen fremhæver, at det er af afgørende betydning, at en surrogatmor til enhver tid kan træde tilbage fra en surrogataftale og dermed beholde barnet. Det er også vigtigt, at barnet aldrig havner i en situation, hvor der ikke vil være forældre, f.eks. hvis surrogatmoderen fastholder aftalen, men de tiltænkte forældre ønsker at træde tilbage fra aftalen. Jordmoderforeningen er grundlæggende betrygget i, at dette vil være muligt, når der er tale om en dansk altruistisk aftale.

Med hensyn til udformningen af bestemmelserne om danske altruistiske surrogataftaler bemærker **Østre Landsret, støttet af Vester Landsret og byretterne**, at begrebet "forældrepar" bør præciseres, og at der bør tages stilling til, om en tiltænkt forælder kan være under 18 år. Det bør afklares, om tiltænkte forældre skal være bosat i Danmark. Ligeledes bør der tages stilling til, om forbuddet mod vederlag omfatter situationer, hvor tiltænkte forældre betaler vederlag til f.eks. surrogatmorens andre børn, hvor familiemedlemmer til tiltænkte forældre betaler vederlaget, eller hvor vederlaget betales ved en begunstiggelse af surrogatmoren eller hendes andre børn i et (uigenkaldeligt) testamente. Med hensyn til det foreslåede § 30 d, nr. 3, i børneloven bemærkes, at bestemmelsen synes at føre til, at et tiltænkt forældrepar (eller en af dem), der fortryder surrogataftalen før barnets fødsel, blot kan undlade at anmode om registrering eller forlængelse af aftalen. Med den foreslåede § 30 g i børneloven får en forvaltningsmyndighed (Familierechtsretshuset) kompetence til at omstøde forældreskab med retsvirkninger tilbage i tid (*ex tunc*). Af retssikkerhedsmæssige grunde er en sådan kompetence – på de ganske få områder, hvor en sådan indgribende retsvirkning findes – hidtil blevet tillagt domstolene, hvor det afgøres i en partsproces ved domstolene, om omstødelse skal ske. Som alternativ til en sådan omstødsregel kan det overvejes, om det vil være tilstrækkeligt med en bestemmelse, der giver adgang til at træffe afgørelse om ophævelse med fremadrettede retsvirkninger (*ex nunc*). Det kan også overvejes, om en genoptagelsesregel vil være tilstrækkelig. Samtidig bør det i lovtæksten afklares, hvem der kan anmode om omstødelse, hvem der er parter i en omstødsessag, og inden for hvilke frister en omstødsessag skal indledes. Endelig bør det afklares, hvad der skal ske, hvis barnet eller en part dør under behandlingen af en omstødsessag.

Forhandlingsfællesskabet finder det særdeles positivt, at det retlige tomrum, som forældre til børn, der fødes på grundlag af surrogataftaler, udfyldes, og at forældreskabet fremover anerkendes med virkning fra fødslen, herunder at medfar også anerkendes som en retlig forælder.

Rådet for Psykisk Sårbarhed på Arbejdsmarkedet anfører, at det umiddelbart er godt, nødvendigt og rimeligt, at ingen børn (eller voksne) generelt stilles i et "retsligt tomrum". Rådet efterlyser en nærmere beskrivelse af en surrogatmors mulighed for at fortryde aftalen.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Social- og Boligministeriet understreger igen indledningsvist, at det overordnede formål med de foreslåede regler om forældreskab ved danske altruistiske surrogataftaler er, at sikre, at børnene hurtigt får ret til deres forældre i Danmark. Det er således ikke hensigten at understøtte indgåelse af surrogataftale, herunder ikke gennem etablering af særskilte sundhedsmæssige tiltag eller etablering af mulighed for at gennemføre kommercielle surrogataftaler i Danmark.

Er betingelserne for at etablere forældreskab på grundlag af en dansk altruistisk surrogataftale ikke opfyldt, vil forældreskab navnlig kunne søges etableret ved stedbarns adoption, hvilket i udgangspunktet vil forudsætte, at adoptanten på ansøgningstidspunktet har et stabilt familieliv med sin ægtefælle eller samlever, og at de sammen planlagt at blive forældre til barnet. Endvidere

skal adoptionen være bedst for barnet, hvilket normalt vil være tilfældet, da barnet allerede bor samme med adoptanten. Dette vil også gælde for surrogataftaler, der er indgået før lovens ikrafttræden.

Ministeriet bemærker, at forslaget ikke gælder i situationer, hvor ingen af de tiltænkte forældre er genetisk knyttet til barnet, da der i så fald reelt er tale om adoption.

Ved etablering af moderskab efter den gældende bestemmelse i § 30 i børneloven sondres der ikke mellem, om barnet er blevet til ved kvindens egne æg eller ved donoræg. Efter lovforslaget videreføres denne ordning i relation til surrogataftaler, hvor der ved en surrogatmors overdragelse af forældreskabet heller ikke sondres mellem egne æg og donoræg. Dette skal også ses i lyset af, at det ikke ses at ville have betydning for vurdering af barnets bedste ved overdragelse af forældreskab til tiltænkte forældre, om barnet er blevet til surrogatmorens egne æg eller ved donoræg.

Der er risiko for både mor og barn ved alle graviditeter. Ved planlagte graviditeter kan sundhedssystemet rådgive om de forskellige risikofaktorer, hvoraf alder kun er en. Dette gælder også ved surrogataftaler. Der er derfor ikke grundlag for at indføre en højeste aldersgrænse for at være surrogatmor.

Hensynet til surrogatmorens erfaringer med graviditet og forældreskab søges varetaget ved betingelsen om, at hun skal have født mindst ét barn kombineret med hendes ufravigelige mulighed for efter fødslen at fortryde aftalen og beholde barnet.

Efter forslaget er godkendelse af en dansk altruistisk surrogataftale bl.a. betinget af, at surrogatmoren ikke modtager vederlag. Der er en formodning for, at surrogatmoren har modtaget eller vil modtage vederlag i strid med dette krav, hvis der ikke er en nær relation mellem surrogatmoren og de tiltænkte forældre eller den tiltænkte eneforælder. Er der ikke en nær relation, vil det efter lovbemærkningerne påhvile de tiltænkte forældre og surrogatmoren at sandsynliggøre, at surrogatmoren vil føde barnet til de tiltænkte forældre uden at modtage vederlag, f.eks. fordi hun har et ægte ønske om at hjælpe de tiltænkte forældre med at få et barn. Det bemærkes, at den omstændighed, at surrogatmoren har arbejdet for de tiltænkte forældre, f.eks. i forbindelse med en au pair-ordning, ikke i sig selv vil etablere den nævnte nære relation.

Det er præciseret i lovbemærkningerne, at forbuddet om betaling af vederlag også omfatter situationer, hvor vederlaget betales til andre end surrogatmoren, og situationer, hvor vederlaget først erlægges på et senere tidspunkt, herunder i form af andet end penge.

Ministeriet er enig med domstolene i, at en afgørelse om ophævelse af forældreskab ved surrogataftaler alene bør have virkning for fremtiden. I lyset heraf anvendes ophævelse af forældreskab i stedet for omstødelse af forældreskab. En ophævelsessag vil derfor ikke skulle afsluttes, hvis barnet dør under behandlingen af sagen. Dør en part under behandlingen af en ophævelsessag, bør det besluttes konkret, om sagen skal afsluttes eller fortsættes. Der vil herved bl.a. kunne lægges vægt på, om ophævelse af forældreskabet vil bane vejen for fastslåelse af, at en anden er forælder til barnet, og om dette vil være til barnets bedste. Det bemærkes, at ministeriet finder, at Familieretshuset besidder de fornødne kompetencer til at træffe afgørelse om ophævelse af forældreskab, der bygger på en surrogataftale. Ministeriet er også enig med domstolene i, at tiltænkte forældre skal være fyldt 18 år ved indgåelsen af en surrogataftale. Videre er ministeriet enig i, at tiltænkte forældre ikke bør have mulighed for at fortryde en surrogataftale, hvor barnet fødes mere end 2 år efter godkendelsen, ved at undlade at søge om forlængelse af aftalen; det er i disse situationer alene surrogatmoren, der tager stilling til, om aftalen skal søges forlænget. Der henvises til ændringerne af §§ 30 b, 30 d og 30 g i børneloven og bemærkningerne til dem, herunder præcisering af "forældrebegrebet" og af hvem der er parter i sagerne. Derimod er der ikke behov for at stille krav om, at tiltænkte forældre har bopæl i

Danmark ved indgåelsen af aftalen. Der henvises til, at efter den foreslåede § 456 a, stk. 3, i retsplejeloven vil forældreskab kun kunne fastslås i Danmark, hvis mindst en af parterne har bopæl her.

3.2.3. Forældreskab ved udenlandske surrogataftaler

Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet) anfører, at forslaget ikke er tilstrækkeligt til at sikre, at alle børn, der kommer til Danmark sammen med to eller én person, som efter den udenlandske ret er barnets juridiske forældre/forælder, er sikret det pågældende retlige forældre/barn-forhold i Danmark. Etablering og ophævelse af forældreskab kræver efter forslaget en ansøgning. Der peges på, at det synes at have den betydning, at hvis de juridiske forældre ikke indleverer en ansøgning, vil kun den efter dansk international privatret anerkendte juridiske far være retlige forælder. Dette skaber risiko for, at barnet kan blive fravalgt – at forældrene imod de oprindelige intentioner og den udenlandske ret vælger, at den anden forælder ikke skal være forælder til barnet efter dansk ret. Særligt ved forældrenes samlivsbrud vil der være risiko for, at dette kan ske. I øvrigt fremgår det ikke af forslaget, hvorvidt der vil være en tidsfrist for at ansøge om fastsættelse af forældreskabet. Da forældreskabet vil blive etableret med virkning fra fødslen med deraf følgende mulige komplikationer for andre retsspørgsmål, er spørgsmålet om en tidsfrist af særlig betydning. Den udenlandske graviditetsværts forhold og relationen til hende kan også føre til, at det nye retlige instrument ikke kan anvendes. Efter forslaget forudsætter en afgørelse om forældreskab, at surrogatmoren efter barnets fødsel har bekræftet, at hun ønsker at overdrage forældreskabet. De udenlandske surrogatmødre vil normalt efter deres egne jurisdiktioner ikke have mulighed for at blive juridisk forælder til barnet. Fra udlandet er der eksempel på, at surrogatmoren ikke ønsker at være forældre til barnet, men alligevel ikke vil underskrive bekræftelse herom, f.eks. pga. frustration eller ønske om at genforhandle aftalen. Der er således risiko for, at forslaget ikke vil finde anvendelse. Dette er ifølge Københavns Universitet særligt problematisk i situationer, hvor der er tale om en tiltænkt alenemor eller et tiltænkt forældrepar bestående af to kvinder. Endvidere vil forslaget på flere punkter negativt påvirke den udenlandske surrogatmors retsstilling, navnlig da den udenlandske surrogatmor fortsat efter dansk ret anses som retlig mor til barnet, også selvom hun efter sin egen jurisdiktion ikke er mor til barnet. Der er et såkaldt haltende retsforhold, som hun ikke selv kan få bragt til ophør. Haltende retsforhold kan også opstå i de sjældent forekommende situationer, hvor surrogatmoren i udlandet fortsat anses for barnets retlige mor, og der træffes en dansk afgørelse om forældreskabet. Der vil også kunne være tale om situationer, hvor surrogatmoren i udlandet inden for en vis frist har mulighed for at anlægge sag om forældreskabet; her vil en dansk afgørelse om forældreskabet kunne svække hendes retsstilling. Disse problemstillinger vil ifølge høringssvaret kunne løses ved en model, der bygger på anerkendelse af de udenlandske forældreskaber, kombineret med en ordning for de ganske få børn, som ikke via anerkendelse vil få etableret et retligt forældre/barn forhold.

Dare Danmark bifalder, at børn født ved udenlandske surrogataftaler i fremtiden kan få anerkendt deres forældre retligt, uanset at surrogatmoren har modtaget vederlag, og at ordningen også gælder for børn født før ikrafttrædelsestidspunktet. Dare er imidlertid bekymret for, at Familieretshuset i nogle tilfælde vil afvise at anerkende forældrene, f.eks. hvis man ikke længere har kontakt med surrogatmoren, eller hun er afgået ved døden, og man derfor ikke kan indhente en notarerklæring el.lign. Det foreslås, at der indføres mulighed for at fravige kravet om notarerklæring, hvis den ikke vil kunne indhentes.

Børnerådet mener ikke, at lovforslaget beskytter tilstrækkeligt mod handel med børn eller mod udnyttelse af kvinder, fordi der ikke indføres tilstrækkelig kontrol med de udenlandske surrogataftaler. Lovforslaget burde indeholde flere forebyggende tiltag mod handel med børn. Rådet henviser til, at beskyttelsen

af barnet er toledet og både indeholder beskyttelse i form af anerkendelse af forældreskab, men også at barnet beskyttes mod at blive handlet eller få krænket sine rettigheder på andre måder i forbindelse med surrogataftalen. Lovforslaget forholder sig ikke til flere af de indlysende risici, der er for barnet, surrogatmoderen og de tiltænkte forældre. Det er ifølge Børnerådet dybt bekymrende, da anerkendelse af barnets ret til forældre ved ankomst til Danmark ikke må ske på bekostning af barnets ret til beskyttelse mod at blive handlet eller kvindens ret til at blive beskyttet mod udnyttelse. De nordiske lande og Etisk Råd er også imod anerkendelse af udenlandske kommercielle surrogataftaler. Når aftalerne indgås i udlandet med mellemmand, som driver virksomhed ved at etablere disse aftaler, er der risiko for, at mellemmanden fokuserer på at tjene flest mulige penge uden hensyn til barnet, surrogatmoderen eller de tiltænkte forældre. Der er dermed risiko for handel med børn, hvilket Danmark har forpligtet sig på at bekæmpe, jf. børnekonventionens artikel 35. Børnerådet anerkender og forstår ønsket om at blive forælder og mener, at dette skal kunne ske på en måde, hvor barnets og surrogatmorens rettigheder vurderes overholdt af en dansk myndighed på et grundlag, der overholder danske standarder. Der er ifølge rådet ingen tvivl om, at den retlige tilknytning for de børn, som er blevet til ved kommercielle surrogataftaler i udlandet, skal sikres, når de er kommet til Danmark, men det vil kunne lade sig gøre med en ændring og smidiggørelse af adoptionsloven. Børnerådet er bekymret for, om der om 15-20 år vil være scenarier, som lige nu opleves på adoptionsområdet.

Donorbørns Vilkår mener ikke, at forslaget tilgodeser barnets bedste, men at det understøtter en industri, hvis formål er at tjene flest mulige penge uden hensyn til barnet eller surrogatmoderen. Når der ikke er yderligere krav til surrogataftalen eller kontrol hermed, vil det understøtte et kommercielt styret marked, der hverken tager hensyn til barnet eller surrogatmoderen, men omvendt udnytter kvinder i yderst udsatte positioner. Derved beskytter lovforslaget ikke i tilstrækkelig grad børn mod menneskehandel, hvilket staten har et ansvar for at sikre. Staten har også et ansvar for at sikre barnets ret til identitet og til at komme til verden via etisk forsvarlige forhold. Derfor anbefaler Donorbørns Vilkår, at der stilles yderligere krav til, hvordan surrogataftalen skal udformes samt kontrol heraf, herunder krav til surrogatmorens autonomi og sikkerhed, herunder hendes sociale, økonomiske og sundhedsmæssige situation.

Børns Vilkår anfører, at der med lovforslaget ikke stilles krav til udformningen af surrogataftalen, hvilket vil betyde, at der ikke kan stilles krav om surrogatmorens autonomi, sundhed og sikkerhed i forbindelse med graviditeten og fødslen eller adgang til sundhedshjælp, støttende samtaler og rådgivning. Børns Vilkår mener, at der er helt afgørende, at børn og unge, der kommer til verden ved udenlandske kommercielle surrogataftaler, kan have vished for, at surrogatmoren ikke har været under tvang, haft rimelige sociale og økonomiske forhold samt har haft adgang til sundhedshjælp og rådgivning under graviditeten og ved fødslen. Der bør derfor ifølge Børns Vilkår stilles krav herom. Når disse krav ikke stilles, vil det medføre øget risiko for etablering og understøttelse af et marked for kommercielle surrogataftaler i udlandet samt en øget risiko for udnyttelse af udsatte kvinder og krænkelser af deres grundlæggende menneskerettigheder. En løsning kunne ifølge høringssvaret være, at der alene godkendes surrogataftaler fra lande/delstater, som overholder alle de involveredes interesser i forbindelse med graviditet og fødsel.

Jordmoderforeningen anerkender fuldt ud, at børn i Danmark skal have de bedste og trykkeligste vilkår, der kan gives, hvilket vil være en fuld anerkendelse af forældreskab til både medmor eller medfar. Ligesom Børnerådet og Børns Vilkår påpeger foreningen, at forslaget ikke varetager surrogatmorens interesser, at det understøtter et marked for kommercielle surrogataftaler i udlandet og medfører risiko for handel med børn. Foreningen anfører, at internationale kommercielle surrogataftaler risikerer at krænke grundlæggende rettigheder for børn og fødende. Derfor bør en regulering af området have til formål at beskytte rettigheder for de involverede parter, snarere end at lette

adgangen til denne form for familiedannelse. Derfor anbefaler foreningen en model, der bestræber sig på at sikre, at grundlæggende rettigheder for børn og voksne overholdes.

Adoptionspolitisk Forum anfører, at reglerne om udenlandske surrogataftaler er præget af en endog meget svag sikring mod udnyttelse, forfalskning og manglende sikring af surrogatmorens rettigheder. Denne manglende sikring åbner for en direkte gentagelse af de problematikker, der er sket gennem tiden på det internationale adoptionsområde. Det drejer sig navnlig om udbredt forfalskning af udenlandske papirer, bestikkelse og betaling af de regulerende mellemlid, finansiell og fysisk udnyttelse/tvang af surrogatmødre, manglende sundhedsmæssig sikring af surrogatmødre og ingen beskyttelse af surrogatmødre, der efterlades med børn, som de tiltænkte forældre alligevel ikke vil have.

LGBT+ Danmark anbefaler, at den foreslåede § 30 i, stk. 2, i børneloven om vurdering af barnets bedste udgår. Foreningen bifalder, at der vil være en klar formodning for, at det retlige forældreskab i forbindelse med udenlandske surrogataftaler vil skulle fastslås i overensstemmelse med aftalen, og at der kun helt undtagelsesvist vil være grundlag for at betvivle en forælders egnethed. Foreningen gør dog opmærksom på, at selve egnethedsvurderingen eller barnets bedste-vurderingen har en stor symbolsk betydning og mental effekt på de tiltænkte forældre. Det er foreningens erfaring, at mulige tiltænkte forældre er bekymrede for at skulle vurderes på forældreevner som en adoptant frem for at blive anerkendt som forælder, og at blot truslen om forældreegnethedsvurderinger i forbindelse med fertilitetsbehandling ofte opleves som ydmygende og stigmatiserede og afholder nogle fra overhovedet at opsøge fertilitetsbehandling. Det opleves af flere af de berørte LGBT+ personer som et udtryk for forskelsbehandling, at andre kan få børn eller få anerkendt deres forældreskab uden at skulle igennem en egnethedsvurdering. Dertil kommer, at bestemmelsen virker overflødig, idet der allerede er taget højde for bl.a. en indgået surrogataftale og moderens samtykke efter fødslen i forbindelse med aftalen.

Ligesom andre høringsparter anfører **Institut for Menneskerettigheder**, at lovforslagets regulering af udenlandske kommercielle surrogataftaler vil være utilstrækkelig i forhold til at forebygge handel med børn og udnyttelse af kvinder. Ligesom Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet) fremhæver instituttet risikoen for, at der ikke bliver fastslået et forældreskab til barnet. Videre finder instituttet det problematisk, at muligheden for at indgå kommercielle surrogataftaler i udlandet indføres "uanset de etiske og juridiske problemstillinger", der knytter sig til disse aftaler. Sammenfattende anerkender instituttet, at det er afgørende at have fokus på retsstillingen for børn i Danmark, der er kommet til verden på grundlag af en surrogataftale, og deres tiltænkte forældre, men at dette ikke bør ske på bekostning af barnets og surrogatmorens rettigheder eller Danmarks internationale forpligtelse til at forebygge handel med børn.

Danes Worldwide ser positivt på ønsket om at fjerne det retlige tomrum og sikre stabilitet for børn født ved surrogataftaler både i Danmark og i udlandet. Forslaget om forældreskab ved udenlandske surrogataftaler er dog ikke kun noget, som berører danske familier bosiddende i Danmark, men også danske statsborgere bosat i udlandet. Derfor er ønsket, at forslaget også tager hensyn til de 250.000 danskere, som bor uden for Danmark. Forslaget er udformet med det udgangspunkt, at familien bor i Danmark, og at de bringer barnet med til Danmark efter dets fødsel i udlandet. Det bør imidlertid også være muligt for danske statsborgere at etablere et retligt forældreskab til deres børn i Danmark, hvis børnene er kommet til verden gennem en udenlandsk surrogataftale, selvom forældrene ikke har fast bopæl i Danmark eller ikke har planer om at bringe barnet med til Danmark umiddelbart efter dets fødsel.

Child Identity Protection anerkender, at børn født ved surrogataftaler bør behandles på lige fod med andre børn, og at børnenes ret til privatliv efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bør beskyttes. Beskyttelsen af

nogle rettigheder bør dog ikke ske på bekostning af andre rettigheder, herunder barnets ret til identitet og til ikke at blive solgt eller handlet i strid med Danmarks internationale menneskerettighedsforpligtelser efter børnekonventionen. Barnets status i forhold til en genetisk ubeslægtet påtænkt forælder får således uforholdsmæssig opmærksomhed, navnlig da barnet typisk er alt for ungt til at forstå dets formelle juridiske status. Lovforslaget vil derfor medføre en væsentlig forværring af den juridiske og børnerettighedsmæssige situation for børn, der er født ved surrogataftaler. Videre anfører Child Identity Protection, at § 31 i børneloven ikke bør ændres. Efter bestemmelsen er en aftale om, at en mor efter fødslen skal udlevere barnet til en anden, er ugyldig, og dette er ifølge Child Identity Protection i overensstemmelse med forbuddet mod handel med børn i børnekonventionen med tilhørende protokol om salg af børn.

Med hensyn til § 30 i, stk. 2, i børneloven bemærker **Østre Landsret, støttet af Vester Landsret og byretterne**, at med bestemmelsen bindes bevisvurderingen – også for domstolene – hvilket strider imod det almindelige princip om bevisbedømmelsens frihed, jf. retsplejelovens § 344, stk. 1. En fravigelse heraf forudsætter nøje overvejelser om behovet herfor, hvilket ikke ses afspejlet i lovudkastets bemærkninger. Endvidere kan særregulering af begrebet barnets bedste rejse tvivl om, hvad der gælder i andre sammenhænge, hvor hensynet til barnets bedste skal inddrages. Det må påregnes, at dette vil øge retsikkerheden og afføde et øget antal retstvister og dermed også en øget økonomisk belastning af parter og retsvæsen.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Som anført i punkt 3.2.1. følger det af retspraksis fra EMD, at i ved udenlandske surrogataftaler skal forældreskabet for den genetiske fars partner – den tiltænkte forælder – kunne fastslås, eksempelvis ved anerkendelse af forældreskab fastslået i udlandet eller ved stedbarnsadoption. Lovforslaget er i overensstemmelse hermed, idet det etablerer mulighed for, at der i stedet for stedbarnsadoption træffes afgørelse om forældreskabet til barnet. Dermed sikres barnets ret til privatliv. Dette gælder uanset de nærmere omstændigheder omkring barnets tilblivelse, men kun når der er en genetisk forbindelse mellem barnet og de tiltænkte forældre. I den aftale, som lovforslaget bygger på, er dette udtrykt således: "Danmark har ikke indflydelse på muligheden for at indgå surrogataftaler i andre lande og heller ikke på, hvordan landene regulerer området og forløbene. Derfor kan vi hverken fremme eller forhindre brugen af surrogataftaler i andre lande. Aftalerne hører således ikke under dansk jurisdiktion, og Danmark vil eksempelvis ikke kunne kontrollere, om der sker udnyttelse af kvinder. Forældrene har dermed et eget ansvar for at sikre ordentlige forhold med den aftale, de indgår."

Med hensyn til spørgsmålet om handel med de omfattede børn henvises til punkt 3.7.

Er betingelserne for at etablere forældreskab på grundlag af en udenlandsk surrogataftale ikke opfyldt, vil forældreskab kunne søges etableret ved adoption, jf. punkt 3.2.2. Dette vil bl.a. kunne være tilfældet, hvis surrogatmoren afgår ved døden, inden hun har afgivet notarerklæring om overdragelse af forældreskabet til de tiltænkte forældre. Ved behandlingen af sådanne adoptionssager skal EMD's retspraksis om barnets ret til privatliv iagttages, jf. punkt 3.2.1.

Det er korrekt, at et tiltænkt forældrepar kan undlade at søge den genetiske fars partners forældreskab til barnet fastslået efter §§ 30 h og 30 i i børneloven, men det vil betyde, at faren og surrogatmoren efter dansk ret vil være retlige forældre til barnet. Er aftalen indgået mellem en surrogatmor og et tiltænkt forældrepar, vil forældreskabet skulle fastslås for dem begge, og der er således ikke mulighed for at vælge kun at søge forældreskabet fastslået for den ene af dem.

Der er ikke en tidsfrist for at søge forældreskabet fastslået. Der henvises herved til, at efter § 21 i børneloven kan en sag om faderskab og medmoderskab uden tidsfrist genoptages, når hverken faderskab eller medmoderskab til barnet tidligere er blevet fastslået.

Søger surrogatmoren sit forældreskab til barnet fastslået i udlandet, og afgiver hun derfor ikke en erklæring om afgivelse af forældreskabet, vil forældreskabet ikke kunne fastslås efter lovforslaget.

Der eksisterer ikke et internationalt samarbejde, der sikrer, at forældreskab fastslået i et land anerkendes i alle andre lande. Der vil derfor altid kunne opstå såkaldte "haltende retsforhold", hvor forældreskab fastslået i et land ikke anerkendes i et andet land. Dette kan man fra dansk side ikke ændre, og det vil også være tilfældet i relation til forældreskab, der efter lovforslaget fastslås på grundlag af en surrogataftale. Det bemærkes i den forbindelse, at danske afgørelser om forældreskab kun vil blive anerkendt i andre lande, hvis dette er i overensstemmelse med det pågældende lands internationalt private retlige regler.

Hvis de tiltænkte forældre fortryder surrogataftalen og ikke ønsker barnet, vil surrogatmoren efter §§ 30 h og 30 i i børneloven kunne rejse sag om de tiltænkte forældres forældreskab til barnet således, at hun efter dansk ret ikke længere anses som retlig mor til barnet. Er betingelserne for at etablere forældreskabet opfyldt, vil de tiltænkte forældre efter dansk ret have forsørgelsespligt over for barnet, og de vil derfor kunne pålægges at betale børnebidrag til barnets forsørgelse. Endvidere vil barnet have arveret efter dem.

Det er et grundlæggende princip i børneloven, at sager om forældreskab kun behandles i Danmark, hvis en af parterne bor her. Ministeriet finder ikke grundlag for at udvide Danmarks internationale kompetence til at behandle sager om forældreskab til også at omfatte danske statsborgere med bopæl i udlandet.

Endelig bemærkes, at formodningen i § 30 i, stk. 2, i børneloven for, at fastlæggelse af forældreskab i overensstemmelse med den udenlandske surrogataftale vil være bedst for barnet, er i overensstemmelse med dommen i K.K. m.fl. mod Danmark, der indebærer, at stedbarnsadoption af et barn, der er blevet til ved en udenlandsk kommerciel surrogataftale, kan gennemføres, hvis forældre/barn-forholdet er blevet en praktisk realitet, medmindre det undtagelsesvist må antages ikke at være bedst for barnet. Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.2.1. Sager herom vil kun blive indbragt for domstolene, hvis Familieretshuset undtagelsesvist finder, at forældreskabet ikke vil være bedst for barnet. Da bestemmelsen er målrettet de omhandlede sager, ses der ikke at være risiko for, at den vil påvirke forståelsen af barnets bedste i andre situationer. Bestemmelsen vil således efter ministeriets vurdering ikke øge retsusikkerheden.

3.2.4. Forbud mod formidling af surrogataftaler

Dare Danmark anfører, at konsekvensen af videreførelsen af det nuværende forbud mod formidling af surrogataftaler med den tilhørende strafbestemmelse er, at det forbliver strafbart for tiltænkte forældre at få hjælp fra en mellemmand, uanset om dette er en ven eller en et professionelt bureau, til at komme i kontakt med en surrogatmor. Dette rammer navnlig de tiltænkte forældre, som gør brug af udenlandske surrogataftaler, men også nationale forløb besværliggøres unødvendigt. Desuden gør forbuddet det umuligt for professionelle aktører at etablere sig som mellemmand og annoncere i Danmark. Dare anfører videre, at det i praksis er yderst vanskeligt at gennemføre en udenlandsk surrogataftale uden at overtræde formidlingsforbuddet. Der er derfor risiko for, at tiltænkte forældre kommer til at inkriminere sig selv blot ved at ansøge Familieretshuset om anerkendelse af

forældreskabet på baggrund af en udenlandsk surrogataftale. Der henvises herved til forbuddet mod selvinkriminering i artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Dette stiller tiltænkte forældre over for valget mellem at inkriminere sig selv eller at afholde sig fra at søge om fastslåelse af forældreskab. Løsningen kan for nogle være at vente med at søge om anerkendelse af forældreskabet, til det strafbare forhold er forældet efter 2 år, hvilket vil betyde, at anerkendelsen af forældreskabet forsinkes. Dette er ikke i overensstemmelse med formålet om en hurtig og smidig afgørelse om forældreskab og i strid med barnets bedste. Videre mener Dares, at kriminaliseringen er stigmatiserende, unødvendig og yderst indgribende for familien og dermed især også for barnet. Straf bruges bl.a. som middel til at vise samfundets fordømmelse af den pågældende handling, og som konsekvens heraf mødes tiltænkte forældre med en fordømmelse af deres familieform. Det er Dares holdning, at der ikke foreligger tilstrækkelige beskyttelsesværdige hensyn til at pålægge strafansvar. Desuden gør forbuddet det umuligt for professionelle aktører at etablere sig som mellemmand og annoncere i Danmark.

Child Identity Protection støtter forbuddet mod formidling af surrogataftaler, og foreslår, at tiltænkte forældre skal afgive erklæring over for Familieretshuset om etableringen af kontakten med surrogatmoren

Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet) anfører, at efter lovforslaget videreføres formidlingsforbuddet. En overtrædelse forældes efter 2 år. Det er derfor muligt, at nogle forældre vil afvente udløbet af forældelsesfristen. Fordi etablering af forældreskab efter forslaget beror på en ansøgning, kan straffebestemmelsen komme til at modvirke ønsket om, at der af hensyn til barnet hurtigt etableres et retligt forældre/barn-forhold til barnets anden forælder.

Aarhus Universitet (Institut for Klinisk Medicin) anfører, at det fortsatte forbud mod formidling af surrogataftaler kan blive en mulig begrænsende faktor for, at de danske barnløse og potentielle surrogatmødre, der ikke er i nær relation, kan finde hinanden. Institutet foreslår, at kontaktformidlingen varetages af nonprofit organisation, der hjælper med screening og rådgivning.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Lovforslaget har til formål at sikre de juridiske rammer for etablering af forældreskab til børn, der fødes på grundlag af en surrogataftale, og ikke at forbedre mulighederne for at blive forælder gennem en surrogataftale. Derfor opretholdes formidlingsforbuddet, herunder forbuddet mod at drive formidlingsvirksomhed i Danmark, uanset om der er tale om kommerciel eller nonprofit-virksomhed.

Med hensyn til spørgsmålet om selvinkriminering bemærkes, at det i lovbemærkningerne er præciseret, at Familieretshuset ikke har grundlag for at anmode tiltænkte forældre om at oplyse, hvordan kontakten med surrogatmoren er blevet formidlet. Der bør således ikke kunne opstå spørgsmål om selvinkriminering.

3.3. Ret til barsel og orlov

3.3.1. Generelle bemærkninger til ændringerne af barselsloven

Akademikerne støtter de foreslåede ændringer til barselsloven om, at medfædre også anerkendes som retlige forældre med ret til bl.a. fravær og barselsdagpenge, at adoptanter får større frihed til at placere deres orlov i de første 10 uger, at fædreorloven fremover vil kunne forlænges ved barnets hospitalsindlæggelse, samt at solo- og eneforældre til flerlinger gives mulighed for at holde mere end 52 ugers fravær med barselsdagpenge.

DA bemærker, at der med de mange ændringslove til barselsloven er behov for en lovbekendtgørelse for at gøre loven mere læsbar og overskuelig. **KL** opfordrer til, at Beskæftigelsesministeriet udarbejder supplerende materiale, som understøtter formidling af barselslovgivningen.

LGBT+ Danmark bifalder, at begge tiltænkte forældre ved udenlandske surrogataftaler får selvstændig barselsret, svarende til andre forældre, og at der indsættes bestemmelser i loven, der kodificerer adgangen til barsel ved stedbarnsadoption, når barnet er under 1 år. **Børns Vilkår og HOME-START** bifalder ligeledes, at retlige forældre ved surrogataftaler sikres en selvstændig ret til barselsorlov.

Dare Danmark havde gerne set, at tiltænkte forældre som gennemfører en udenlandsk surrogataftale blev ligestillet med adoptanter, der adopterer fra udlandet, sådan, at de tiltænkte forældre fik en særskilt ret til fravær i op til 4 uger i forbindelse med fødslen i udlandet. Der henvises til § 8 i barselsloven.

Forhandlingsfællesskabet kvitterer for, at en række unødvendige og u hensigtsmæssige begrænsninger i de nuværende barselsregler fjernes, herunder at adoptanter får større frihed til at placere deres orlov, og at fædreorlov vil kunne forlænges ved barnets hospitalsindlæggelse.

Beskæftigelsesministeriets bemærkninger

Beskæftigelsesministeriet tager hørings svarene til efterretning.

Til DA's bemærkning om behov for en lovbekendtgørelse bemærkes, at der er udstedt en ny lovbekendtgørelse den 1. oktober 2024, og Beskæftigelsesministeriet vil tage initiativ til, at der snarest efter ikrafttræden af lovforslagets bestemmelser vedr. barselsloven vil blive udarbejdet en ny lovbekendtgørelse.

Til KL's bemærkning oplyser Beskæftigelsesministeriet, at Udbetaling Danmark løbende opdaterer deres vejledningsmateriale om orlovsreglerne på borger.dk. Beskæftigelsesministeriet bemærker til Dare Danmarks høringssvar, at de tiltænkte forældre, der rejser til udlandet for at hente et barn født via en udenlandsk surrogataftale, ikke efter dansk ret er juridiske forældre til barnet på udrejsetidspunktet. Det bliver de først ved en afgørelse herom fra Familieretshuset. Adoptanter er derimod godkendt af de adoptionsbevilgende myndigheder i Danmark forud for adoptionen i udlandet.

3.3.2. Lovforslagets § 10, nr. 1 (barselslovens § 8, stk. 6)

DA finder, at den foreslåede fleksibilitet for adoptanters afholdelse af orlov i de første 10 uger efter modtagelsen af barnet, herunder at adoptanter vil kunne vælge, om ugerne skal holdes i en sammenhængende eller ikke-sammenhængende periode i 10-ugers perioden efter barnets modtagelse, indebærer en for vidtgående fleksibilitet i forhold til nogle allerede meget vidtgående og gunstige orlovsregler.

Beskæftigelsesministeriets bemærkninger

Beskæftigelsesministeriet kan oplyse, at efter gældende regler kan adoptanter holde fravær samtidig i 2 sammenhængende uger. De øvrige 4 uger kan adoptanterne holde som ikke-sammenhængende uger, og dette kræver ikke en aftale med arbejdsgiveren. Det kan endvidere oplyses, at gengivelsen af gældende ret for § 8, stk. 6, er blevet præciseret i lovbemærkningerne. Der henvises til lovbemærkningerne til § 8, stk. 6, i lov nr. 288 af 29. marts 2017. Det bemærkes, at hensigten med forslaget er at imødekomme adoptanters ønske om at kunne være sammen om at passe barnet i den første tid efter modtagelsen af barnet. Beskæftigelsesministeriet er ikke bekendt med, at

adoptanter i praksis afholder deres fravær som ikke-sammenhængende perioder.

3.3.3. Lovforslagets § 10, nr. 2 (barselslovens § 8 a)

Udbetaling Danmark (UDK) og Ankestyrelsen (AST) gør opmærksom på, at der ikke kan udbetales barselsdagpenge efter barselsloven til de tiltænkte forældre, før forældreskabet er fastslået. UDK spørger videre om, hvorvidt en dansk surrogatmor og dennes eventuelle ægtefælle bliver registreret som forældre til barnet i forbindelse med fødslen. AST udtaler, at hvis anerkendelsen af forældreskabet trækker ud ved de udenlandske surrogataftaler, kan den genetiske far vælge at blive anerkendt som far efter børnelovens almindelige bestemmelser, og kan tilkendes orlov efter barselsloven som soloforælder. AST bemærker, at det ikke fremgår af bemærkningerne til barselsloven, hvad retsstillingen er i tilfælde, hvor der efterfølgende sker anerkendelse af forældreskabet efter børnelovens kapitel 5 c.

Beskæftigelsesministeriets bemærkninger

Beskæftigelsesministeriet bemærker, at det er en betingelse for ret til fravær og barselsdagpenge for forældre, der bliver forældre på grundlag af en surrogataftale, jf. lovforslagets § 10, nr. 2, at forældreskab er fastslået efter børnelovens kapitel 1 b, 5 b eller 5 c.

På baggrund af høringssvarene er det præciseret i et nyt stk. 3, i den foreslåede § 8 a i barselsloven, at retten til fravær gælder fra barnets fødsel, uanset om forældreskab først fastslås på et senere tidspunkt. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at forslaget sikrer, at de tiltænkte forældre kan holde fravær med barselsdagpenge fra barnets fødsel, selvom forældreskab ikke er fastslået på dette tidspunkt. Det bemærkes i den forbindelse, at efter børneloven etableres faderskab og medmoderskab som udgangspunkt i forbindelse med registreringen af barnets fødsel og ellers ved anerkendelse eller afgørelse. Faderskab og medmoderskab har retsvirkning fra barnets fødsel, selvom det først fastslås på et senere tidspunkt.

Dette vil også gælde forældreskab fastslået på grundlag af en surrogataftale. Det fremgår videre af bemærkningerne til lovforslagets § 10, nr. 2, at udbetaling af barselsdagpenge dog ikke kan ske, før forældreskabet er fastslået efter de foreslåede nye kapitler 1 b, 5 b eller 5 c i børneloven.

Med hensyn til UDK's spørgsmål om surrogatmors og dennes ægtefælles registrering som forældre, henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, hvoraf det bl.a. fremgår, at surrogatmoren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel i overensstemmelse med § 30 i børneloven registreres som barnets mor. Videre fremgår det, at surrogatmorens eventuelle ægtefælle eller registrerede partner efter §§ 1 og 3 a i børneloven i forbindelse med registreringen af fødslen ligeledes registreres som far eller medmor til barnet.

Mht. AST's udtalelse om en genetisk forælders mulighed for at vælge, at forældreskab skal anerkendes efter de almindelige regler i børneloven, har Social- og Boligministeriet oplyst, at denne mulighed eksisterer. Skal den genetiske forælder være eneforælder, skal han derimod søge om faderskab efter surrogatreglerne, hvorved surrogatmorens moderskab efter dansk ret frakobles.

I forhold til retten til fravær og barselsdagpenge efter barselsloven for de tiltænkte forældre er det på baggrund af høringssvarene præciseret i bemærkningerne til lovforslagets § 10, nr. 2, at når forældreskab fastslås på grundlag af en surrogataftale, opnår de tiltænkte forældre barselsrettigheder efter de foreslåede regler, der vil gælde for tiltænkte forældre, jf. den

foreslåede § 8 a og de foreslåede ændringer til § 20 og § 21, stk. 1. Hvis det er et tiltænkt forældrepar, der ønsker at fastslå forældreskab efter børneloven på grundlag af en surrogataftale, vil den ene forælder, som oprindeligt er retlig forælder på grund af et genetisk link til barnet derfor ikke være omfattet af § 7, men skal have fraværsret med barselsdagpenge efter den foreslåede § 8 a, jf. § 20, og herefter barselsdagpenge efter den foreslåede ændring til § 21, stk. 1, 2. pkt.

3.3.4. Lovforslagets § 10, nr. 5 (barselslovens § 14, stk. 2)

AST bemærker vedrørende forslaget om ophævelse af § 14, stk. 2, 3. pkt. om forlængelse af fraværsretten ved barnets hospitalsindlæggelse (som nu er lovforslagets § 10, nr. 5), at forældrenes ret til at få forlænget orloven sammenlagt er 3 måneder (13 uger), hvilket betyder, at forældrenes orlov, hvis barnet fx er indlagt lige efter fødslen, alene kan forlænges med 6 ½ uge for hver af forældrene.

Beskæftigelsesministeriets bemærkninger

Beskæftigelsesministeriet bemærker, at det nu er præciseret i bemærkningerne til lovforslagets § 10, nr. 5, at forældrenes samlede fravær højst kan forlænges i op til 3 måneder.

3.3.5. Lovforslagets § 10, nr. 10 (barselslovens § 21 d)

DA finder, at forslaget om, at en eneforælder, der har eneforældremyndigheden over flerlinger, og en soloforælder til flerlinger, vil kunne holde de overskydende uger med barselsdagpenge i en forlænget periode på 4 måneder efter børnenes første år eller modtagelse, er udtryk for vidtgående fleksibilitet i forhold til de gældende orlovsregler

DA finder desuden, at lovbemærkningen om, at orloven for solo- eller eneforældre til flerlinger kan afholdes på et hvilket som helst tidspunkt indenfor 16 måneders perioden, er en vidtgående fleksibilitet, som giver indtrykket af, at medarbejderen frit kan placere orloven i den udvidede periode.

Beskæftigelsesministeriets bemærkninger

Beskæftigelsesministeriet bemærker, at forslaget skyldes, at en eneforælder, der har eneforældremyndigheden over flerlinger, og en soloforælder til flerlinger med indførelsen af ekstra orlov til flerlingeforældre vil få ret til i alt 59 ugers orlov med barselsdagpenge (46 + 13 uger). Disse uger kan naturligvis ikke afholdes inden for 52 uger, og det er en utilsigtet konsekvens, som Beskæftigelsesministeriet med lovforslaget retter op på. Formålet med indførelsen af ekstra orlov til flerlingeforældre til børn født den 1. maj 2024 eller senere var netop at forbedre vilkårene, og med lovforslaget sikres det nu, at også eneforældre og soloforældre til flerlinger kan udnytte deres rettigheder, og at dette gøres på et tidspunkt, så ingen når at fortabe deres rettigheder.

Beskæftigelsesministeriet bemærker endvidere, at den almindelige varslingsregel gælder for lønmodtagerens afholdelse af ugerne ud over 52 uger, som skal holdes inden for 16 måneder. Fraværet skal således varsles over for arbejdsgiveren senest 6 uger efter børnenes fødsel. Der henvises til lovbemærkningerne til den foreslåede § 21 d, hvoraf det fremgår, at ugerne ud over 52 uger vil kunne varsles til afholdelse på et hvilket som helst tidspunkt indenfor 16 måneders perioden efter § 15, stk. 4.

3.3.6. Bemærkninger vedrørende sammenhæng med barselsudligning på det private arbejdsmarked (Barsel.dk)

UDK bemærker vedrørende lovforslagets § 10, nr. 2, om indførelse af en ny § 8 a, stk. 3, i barselsloven, at det er uafklaret, hvorvidt en arbejdsgiver til en

surrogatmor, eller en selvstændig erhvervsdrivende, skal have en lønrefusionsrettighed hos barselsudligningsordningen Barsel.dk og DA barsel.

Barsel.dk bemærker, at det efter dialog med Beskæftigelsesministeriet er Barsel.dk's forståelse, at retten til refusion og kompensation fra Barsel.dk vil gælde de tiltænkte retlige forældre til børn, der fødes efter surrogataftaler, på samme vilkår som forældre og adoptionsforældre. En forsinkelse i registreringen af de tiltænkte retlige forældre vil dels kunne medføre en forsinkelse i udbetaling til de retlige forældre, dels medføre uberettiget udbetaling til surrogatmoren for en periode efter fødslen, som der efter Barsel.dk's vurdering ikke er hjemmel til at kræve tilbagebetalt. Det vil derfor have afgørende betydning for Barsel.dk, at registreringen af de tiltænkte retlige forældre sker hurtigst muligt.

Beskæftigelsesministeriets bemærkninger

Beskæftigelsesministeriet tager hørings svarene til efterretning. Ministeriet deler vurderingen af, at det er de tiltænkte forældre (og deres arbejdsgivere), der er omfattet af retten til kompensation og refusion fra Barsel.dk. Det er desuden Beskæftigelsesministeriets og Barsel.dk's vurdering, at udgifter til evt. uberettiget udbetaling til en surrogatmor eller dennes arbejdsgiver vil skulle afholdes inden for Barsel.dk's udgifter til administration, og at dette ikke vil påvirke de tiltænkte forældres ret til refusion/kompensation.

3.3.7. Økonomiske og administrative bemærkninger m.v.

UDK bemærker, at der synes at være en fejl i lovforslagets økonomiske bemærkninger vedr. etableringsomkostninger hos UDK.

F&P bemærker, at man ikke har modtaget lovforslaget i høring tids nok til at kunne give indholdsmæssige bemærkninger, og bemærker desuden, at man vil lægge lovforslagets vurdering af, at der ikke er økonomiske konsekvenser for erhvervslivet, til grund, når det skal vurderes, om ændringerne i barselsloven har afsmittende konsekvenser for de kollektive overenskomsters aftaler om ret til barsel og orlov.

DA bemærker, at man ikke er enig i, at lovforslaget ikke medfører økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet, da der med lovforslaget bliver givet flere fraværsrettigheder til flere typer af forældre og mere fleksibilitet til afholdelsen, hvorfor arbejdsgivere vil skulle administrere dette i deres systemer.

Beskæftigelsesministeriets bemærkninger

Beskæftigelsesministeriet bemærker for så vidt angår DA's høringssvar, at lovforslagets økonomiske bemærkninger vedrørende etableringsomkostninger hos Udbetaling Danmark er blevet konsekvensrettet.

Beskæftigelsesministeriet bemærker desuden, at det er ministeriets vurdering, at lovforslaget ikke indebærer nye administrative byrder for arbejdsgivere, da der alene er tale om en yderst begrænset udvidelse af barselslovens personkreds, som arbejdsgiverne skal håndtere, og at dette kan ske på samme måde, som det allerede gør i dag for andre medarbejdere, der bliver forældre. Det bemærkes i den forbindelse, at der skønnes årligt at være 150 børn via udenlandske surrogataftaler og 25 børn ved danske altruistiske surrogataftaler. Beskæftigelsesministeriet har samme vurdering i relation til ændringen af adoptanters ret til fravær inden for de første 10 uger efter modtagelsen og den nødvendige ændring af reglerne for eneforældre, der får to eller flere børn ved samme fødsel. Endelig bemærkes, at lovforslaget efter vanlig praksis har været sendt til Erhvervsstyrelsen, som er enig i vurderingen af, at lovforslaget ikke medfører administrative konsekvenser for erhvervslivet.

3.4. Voksenadoption

HOME-START har med stor tilfredshed noteret sig, at adgangen til voksenadoption udvides.

3.5. Adoption mod vederlag

Adoptionspolitisk Forum anser ændringen af adoptionslovens § 15 som en direkte tilladelse af handel med børn. At tillade vederlag ifm. adoption under en vag definition af "barnets bedste" er at åbne direkte for pengetransaktioner. Dermed styrkes et af de stærkeste incitamenter til at fastholde og vækste en systematisk surrogatproduktion og herunder et forstærket incitament til at udnytte kvinder i svage positioner. Den transnationale adoptions svagheder vil fortsætte i surrogatindustrien.

Tilsvarende foreslår **Child Identity Protection**, at adoptionslovens § 15 ikke ændres, da ændringen strider mod børnekonventionen, herunder tillægsprotokollen om salg af børn, og Haageradoptionskonventionen.

HOME-START har med stor tilfredshed noteret sig, at adoption fremover vil kunne gennemføres, selvom der er ydet vederlag, forudsat at adoption anses for bedst for barnet.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Lovforslaget bringer § 15 i adoptionsloven i overensstemmelse med retspraksis fra EMD. Det drejer sig navnlig om dommen K.K. m.fl. mod Danmark, der er beskrevet under punkt 3.2.1.

3.6. Stedbarnsadoption

HOME-START har med stor tilfredshed noteret sig, at familiedannelse ved stedbarnsadoption smidiggøres.

Dare Danmark fremhæver, at de ændrede regler om stedbarnsadoption bl.a. får betydning for lesbiske par, der ikke opfylder betingelserne for medmoderskab, f.eks. fordi barnet er kommet til på baggrund af en hjemmeinsemination, og for andre forældre, der ikke lever op til børnelovens regler. Dare er enig i, at samlivsophævelse – efter en konkret barnets bedste vurdering – ikke skal være til hinder for stedbarnsadoption.

LGBT+ Danmark bifalder forslaget om, at forældre, der er gået fra hinanden, kan stedbarnsadoptere, og forslaget om at give lov til stedbarnsadoption, når der foreligger særlige omstændigheder. Forslagene vil skabe større sikkerhed samt en bedre retsstilling for børn i LGBT+ familier.

3.7. Forbud mod handel med børn

Kvinderådet anbefaler, at al handel med børn kriminaliseres i dansk ret, jf. børnekonventionens definition som en enhver handling eller transaktion, hvormed et barn overdrages af en person eller persongruppe til en anden mod betaling eller anden vederlag.

HOME-START og Børns Vilkår anser det for positivt, at lovforslaget sætter fokus på forbuddet mod handel med børn.

Også **Institut for Menneskerettigheder** anser det for positivt, at lovforslaget sætter fokus på forbuddet mod handel med børn. Instituttet vurderer imidlertid, at det foreslåede forbud mod handel med børn vil være mere snævert end det forbud mod handel med børn, som er formuleret i Børnekonventionens artikel 35. Forslag vil således ikke forbyde handel med børn, hvis køberen er genetisk forælder til barnet, eller hvis der inden fødslen er indgået en surrogataftale, der

indebærer betaling af vederlag. Det er et grundlæggende menneskeretligt princip, at børn ikke er en handelsvare og ikke må gøres til genstand for handel, jf. børnekonventions artikel 35 med tilhørende protokol. Det er hævet over enhver tvivl, at det ikke alene er afgørende, om den ene eller begge de tiltænkte forældre er genetisk relateret til barnet, eller om der er indgået en surrogataftale inden graviditeten. Selv i de situationer, hvor der foreligger en genetisk relation og/eller en surrogataftale indgået inden graviditeten, er der risiko for, at barnet bliver gjort til genstand for handel. Instituttet er uenig i ministeriets opfattelse af, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 6. december 2022 i sagen K.K. og andre mod Danmark skulle indebære, at "der ved kommercielle surrogataftaler, hvor den ene i part i det tiltænkte forældrepar er genetisk forælder til barnet, ikke er tale om handel med børn i relation til artikel 35 i børnekonventionen". Afslutningsvist anbefales det, at ministeriet foretager en grundigere vurdering af, hvornår surrogataftaler er forenelige med forbuddet mod handel med børn, og sikrer sig, at forbuddet mod handel med børn i børneloven bliver udformet i overensstemmelse med børnekonventionen.

Adoptionspolitisk Forum anfører, at bestemmelsen ikke angiver nogen metode til at sikre, at barnet ikke er solgt eller købt.

Med hensyn til udformningen af bestemmelsen om forbuddet mod handel med børn bemærker **Østre Landsret, støttet af Vester Landsret og byretterne**, at bestemmelsens ordlyd ikke er til hinder for, at et barn straffrit overdrages med henblik på, at andre opfostrer barnet som deres eget, ligesom bestemmelsen efter sin ordlyd ikke er til hinder for, at der indgås en aftale forud for etablering af graviditeten.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Indledningsvist bemærker Social- og Boligministeriet, at bestemmelsen om forbud mod handel med børn er ændret sådan, at den finder anvendelse i situationer, hvor overdragelsen sker "med henblik på, at andre end barnets forældre opfostrer barnet." Straffrihed for aftaler, der er indgået inden graviditeten, er begrundet i, at det ikke er hensigten at kriminalisere indgåelse af surrogataftaler.

Videre bemærkes, at EMD's praksis - navnlig dom af 6. december 2022 i sagen K.K. m.fl. mod Danmark - efter ministeriets opfattelse må antages at indebære, at der ved kommercielle surrogataftaler, hvor den ene i part i det tiltænkte forældrepar er genetisk forælder til barnet, ikke er tale om handel med børn i relation til artikel 35 i børnekonventionen. Der henvises til beskrivelsen af dommen i punkt 3.2.1.

3.8. Det rådgivende udvalg i Familieretshuset

LGBT+ Danmark bifalder, at der i sammensætningen af det rådgivende udvalg i Familieretshuset i fremtiden vil blive lagt vægt på, at der i udvalget skal være viden om LGBT+ problematikker i relation til den familieretlige lovgivning.

HOME-START har med stor tilfredshed noteret sig, at sammensætningen i udvalget ændres sådan, at medlemmerne udpeges som repræsentanter for en organisation. Foreningen anbefaler og forudsætter, at der tales om såvel faglige som frivillige organisationer.

Foreningen Far hilser forslaget vedrørende udvalget velkommen i forhold til organisatorisk repræsentation, men anbefaler at udvalg flyttes til Socialministeriet, fordi lovgivning og ledelseskulturen i hele det familieretlige system er en væsentlig problemstilling, som skal håndteres og ikke er blevet det. Foreningen oplyser at være kommet med konstante advarsler og gentagne anbefalinger i forhold til forkerte standardprocedurer, afgørelser og manglende afgørelsesstatistik, dokumentationskrav som på ingen måde er overholdt, lange sagsbehandlingstider og markant forskelsbehandling af samværsforældre/fædre.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Social- og Boligministeriet har ikke taget stilling til, hvilke organisationer der skal kunne indstille medlemmer til udvalget. HOME-START's anbefaling om valg af organisationer vil indgå i overvejelserne herom.

3.9. Internationale børnebortførelser

Foreningen Far hilser det velkomment, at der på børnebortførelsesområdet sker lovfæstelse af, at den danske centralmyndighed også behandler sager om tilbagegives af børn, der er bortført til lande, som Danmark ikke har et konventionssamarbejde med.